

i Nord-Noreg. Det er vel ikkje gjeve å svara på med eit ord, — der som elles. Kvar har sine «bare». For lite kapital ligg nær å nemna. Omsetnadsorgani tyktest vera godt utbygde. Men for å nytta desse var det likevel ein ting som vart nemnd oppatt og oppatt: Kommunikasjonane, først og fremst betre vegar, vegar som kunne knyta bygdene til dei sentrale omsetnadsstader. Men også på dette omkverve vert det gjort mykje i Nord-Noreg no. Serleg er det grunn å nemna dei mange gode ferjelæggjene som var bygd. Det var òg store og gode ferjer.

Men til sjuande og siste spørst det vel etter ein grunnfaktor over og igjennom alle andre: Det er mennesket sjølv. Menneskematerialet. Dette streka m. a. landbrukssjef Hovde sterkt under. Det spørst om kunnskap og dugleik, om initiativ og energi og innsats og om å halda ut, om tru på næringi og yrket, og ein viss porsjon av idealisme i tilværet. Utan desse faktorar hjelper sumarsoli lite og sædejordi vert liggjande unytta. Det vil ikkje vera rett å seia at me ikkje møtte også desse faktorar på ferdi, tvertimot — det var ofte ei optimisme og ei tru på framtidi det var all grunn å gleda seg over. Og det er gjerne her som elles i tilværet at etter kvart som dei ytre faktorar vert lagd til rette, veks også den indre styrke og tiltru på det ein arbeidar med.

MYRENE I KVENVÆR HERRED, SØR-TRØNDELAG FYLKE.

Av konsulent Osc. Hovde.

Kvenvær herred er det vestre av de 4 herredene på øya Hitra i Sør-Trøndelag. Til herredet hører dessuten en rekke mindre øyer og holmer, vest og nord for «Fast-Hitra». Geografisk betegnet ligger herredet mellom parallellene 63° 25' og 63° 40' nordlig bredde og mellom meridianene 2° og 2° 30' vestlig lengde (Oslo meridian = 0). Bare i øst har herredet landegrense, og her mot Hitra og Sandstad herreder. På de andre 3 kanter er herredet omgitt av hav, nemlig i nord av Frøyfjorden, i vest av Ramsøyfjorden og i sør av Trondheimsleia. De 2 sistnevnte fjorder danner også grense mot Møre og Romsdal fylke.

Herredets totalareal er 215,96 km² og landarealet utgjør 208,48 km². Landarealet består vesentlig av snau fjell, og her finnes det høyeste fjell på Hitra — Mørkdalstua — som når opp til 369 m over havet. Skogarealet i Kvenvær utgjør, ifølge Skogtellingen av 1927, 19,80 km² og herav er den vesentligste del barskog (furu). Jordbruksarealet er i Jordbrukstelingen av 1949 oppgitt til 2.447 dekar, hvorav 1.510 dekar er dyrket. Dette areal er fordelt på 178 bruk. Gjennomsnittsstørrelsen av brukene er således bare vel 13 dekar. Det

dyrkbare areal er oppgitt til 3.215 dekar, hvorav 2.260 dekar myr. Kvenvær er et typisk kystherred med lang strandlinje og busetting vesentlig langs sjøen. Det er derfor naturlig at havet danner grunnlag for det meste av befolkningens arbeidsliv og inntekt. Ifølge Folketellingen av 1946 var den hjemmehørende folkemengde da 1.021 personer. Herav hadde 438 personer fiske, fangst og sjøfart som hovednæring, mens 337 personer var knyttet til jordbruk, gartneri og skogbruk.

Av tidligere myrundersøkelser i Kvenvær har Trøndelag Myrselskap foretatt kartlegging og dybdeboring av Havmyrene, Singsmyrene, Skumfossmylene og Kåvavassmyra. Det ble også uttatt en rekke jordprøver til kjemisk analyse fra disse myrene. Resultatet av denne undersøkelse finnes publisert i Meddelelser fra Det norske myrselskap, nr. 2—3, 1933.

Fjellgrunnen består av tungt forvitrelige grunnfjellsbergarter, gneis, granitt og dioritt.

De løse jordlag består mest av myrdannelser, steinfulle grusmorener og sedimentære sand- og leirlag under den marine grense, som ligger på 60—80 m over havet.

Myrinventeringen i Kvenvær herred er utført sommeren 1956 av forfatteren av denne artikkel og etter samme plan som tidligere¹⁾. Analysene av de uttatte jordprøver er utført ved Statens landbrukskjemiske kontrollstasjon i Trondheim. Med Kvenvær er det siste av de 4 herredene på Hitra ferdigbehandlet.

Kartgrunnlaget for inventeringen er N.G.O.'s originalkopier i målestokk 1:50 000, og dessuten er nyttet Trøndelag Myrselskaps foran nevnte detaljkarter. Myrene er krokert inn på originalkartene i den utstrekning det lar seg gjøre for målestokken. Men da myrene er sterkt oppdelt av fjellpartier, er det til dels nyttet dekningsprosent²⁾ for å komme fram til myrarealet på enkelte områder. Arealet av de mindre myrer er bestemt i terrenget, mens de større er arealberegnet på kartet. På grunnlag av originalkartet er utarbeidet et spesielt myrkart, som her er reproduert i Mst. 1:200 000.

Myrarealet utgjør ca. 9.000 dekar eller 4,3 % av landarealet. Beregnet pr. innbygger blir det 8,7 dekar myr.

Myrtypene er vesentlig grasmyr og kvitmosemyr, samt noe lyngmyr, særlig på småøyene, og litt furuskogmyr inne i dalene. Kvitmosemyrene dominerer med 56,5 %, vesentlig grasrik kvitmosemyr, idet den lyngrike kvitmosemyr utgjør bare ca. 1/10 av mosemyrarealet. Grasmyrene utgjør 39,3 %. Det aller meste av dette er myrull-bjønnskjegmyr, men her finnes også større partier av starrmyr,

1) Jfr. Aasuly Løddesøl: Det norske myrselskaps myrinventeringer. Medd. fra D.N.M., 1941.

2) Jfr. Aasuly Løddesøl: Jordødeleggelsen i våre kystbygder. Medd. fra D.N.M. 1936, nr. 2, side 69.

nemlig i alt ca. 665 dekar. Lyngmyrarealet utgjør 3,6 % og arealet av furuskogmyr bare 0,6 %.

Plantebestanden er stort sett karakterisert ved de samme arter som ble påvist i Sandstad og Hitra³⁾. I uttatte vegetasjonsprøver fra myrene i Kvenvær er dessuten av konservator Per Størmer påvist kjøttkvitmose (*Sphagnum magellanicum*), og videre noen flere levermoser enn i prøver fra de foran nevnte herreder.

Jordprøver til kjemisk analyse ble tatt på spredte steder innen de største myrområder, nemlig 5 fra grasrik kvitmosemyr, 4 fra grasmyr av myrull-bjønnskjeggtypen og 1 fra grasmyr av starrtypen.

Analysene viser at volumvekten varierer fra 59 til 142 g pr. l, med gjennomsnittlig ca. 94 g for mosemyrprøvene og 124 g for grasmyrprøvene. Også askeprosenten varierer temmelig sterkt og må betegnes som meget lav i mosemyrprøvene med gjennomsnittlig 2,7 % og høy i grasmyrprøvene, nemlig 16,4 %. Særlig prøven fra starrmyr er askerik. Innholdet av kvelstoff og kalk er temmelig likt og lavt for samtlige prøver. Det samme gjelder pH-verdien som ligger mellom 4,38 og 5,02. Av mikroemnene kopper, mangan og bor er innholdet antakelig for lite for de fleste kulturplanter, unntatt muligens manganinnholdet i en prøve.

Høyden over havet varierer fra 5 til vel 100 m, men det meste av myrarealet ligger 30—80 m. o. h. og har således en brukbar høyde med tanke på dyrking selv her ute ved kysten.

Det friske moselag er ikke særlig mektig unntatt på enkelte partier av Havmyrene hvor moselaget kan være opp til 0,5 m. På grasmyrene er som regel moselaget av liten mektighet og på lyngmyren mangler det helt.

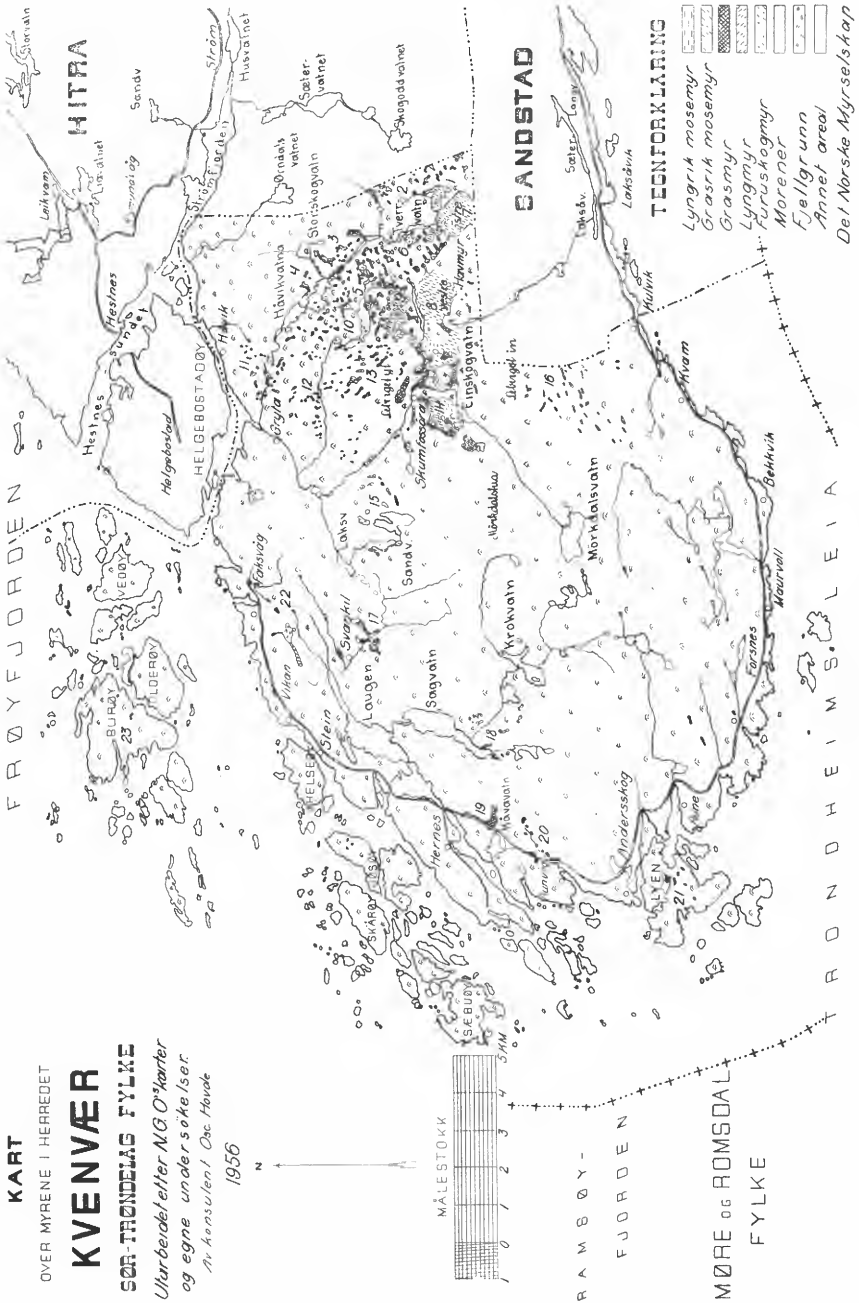
Myr dybden ble målt på 393 steder og varierte fra 0,3 m (som er lavmålet for betegnelsen myr etter internasjonal overenskomst) til vel 3 m. Det meste av arealet har imidlertid dybder på mellom 1 og 2 m og store arealer er også atskillig grunnere og nærmer seg lavmålet for myr.

Undergrunnen består av grus, sand og unntagelsesvis leire, men den største del av myrene ligger direkte på fjell. Ofte er det et tynt grus- eller sandlag mellom torven og fjellgrunnen.

Formoldingen er stort sett bra, unntatt enkelte mosemyrpartier på Havmyrene, som er svakt formoldet eller nesten uformoldet. Grasmyrene, og da særlig starrmyrene, er noenlunde vel til formoldet.

Fortorvingen tiltar som regel nedover i profilet, men kan også være svakere ved bunnen enn høyere oppe. Dette siste er ofte tilfelle i de dypeste mosemyrpartier. Brenntorven i Kvenvær er derfor

3) Jfr. Osc. Hovde: Myrene i Hitra herred, Sør-Trøndelag fylke. Medd. fra D.N.M., nr. 2, 1956 og Myrene i Sandstad herred, Sør-Trøndelag fylke, nr. 5, 1954.

ikke av beste kvalitet, og den stikker sjelden så høyt i profilet som i Sandstad og Fillan herreder. Derimot inneholder myrene i Kvenvær, og da særlig Havmyrene, brukbar strøtorv.

De topografiske forhold ved myrene i Kvenvær er oftest meget uheldige for utnyttelsen. Det kuperte fjell-landskap gjør myrene sterkt oppdelte. Dertil kommer at det mellom knausene ligger utallige større og mindre vatn og tjern, så dreneringen er meget vanskelig. Uttappings- og senkingsarbeider, som ofte er en betingelse for utnyttelsen, faller kostbare og vil i mange tilfelle være økonomisk ugjennomførlige. Det meste av myrarealet, nemlig de store Havmyrene, Singsmyrene og Skumfossmysene, ligger langt fra vei og kan ikke nyttes rasjonelt uten store forarbeider.

Feltvis beskrivelse av myrene i Kvenvær.

Herredets myrareal er inndelt i 23 noenlunde naturlig avgrensede områder, som hver for seg har fått sitt nr. påført kartet. Hertil kommer en rekke småmyrer spredt omkring i hele herredet. De nummererte områder er av forskjellig størrelse, men de omtales her i den rekkefølge de er nummerert, uansett størrelse og utnyttelsesmuligheter for øvrig.

Øst for østre Havmyr (kartfig. nr. 1) ligger mange småmyrer på tilsammen ca. 120 dekar i 70—80 m h. o. h. Myrene er en blanding av myrull-bjønnskjeggyr og grasrik kvitrosemyr med noe mere av førstnevnte enn av sistnevnte myrtype. Dybden er fra 0,3 til 2 m og undergrunnen består av fjell eller grus. Dreneringsforholdene er vanskelige og dyrkingsverdet kan settes til D 4—5, det vil si mindre god til dårlig dyrkingsmyr. Her finnes en del brenntorv.

Øst for Tverrvatn (kartfig. nr. 2) er også myrene små og med fjellknauser i mellom. Høyden over havet er også her 70—80 m. Myrarealet utgjør ca. 150 dekar, hvorav nesten 2/3 er myrull-bjønnskjeggyr og resten er likt fordelt mellom grasrik og lyngrik kvitrosemyr. Dybden er fra 0,3 til 2 m og undergrunnen består av fjell eller grus. Dyrkingsverdet er også her satt til D 4—5, idet dreneringsforholdene er like vanskelige som på foregående område.

Sør for Storskogvatn (kartfig. nr. 3) er myrene noe mer sammenhengende, med arealer på opptil ca. 50 dekar. Høyden over havet er også her 70—80 m og myrene er ofte temmelig flate og vanskelige å grøfte. Det meste av arealet, nemlig 3/4, er grasmyr av myrull-bjønnskjeggyrtypen og resten er grasrik kvitrosemyr. Hele arealet utgjør ca. 200 dekar. Myradybden er 0,4 til 1,5 m og undergrunnen består av sand og fjell. Dyrkingsverdet er satt til D 4—5.

Øst for Håvikvatna (kartfig. nr. 4) ligger noen småmyrer på tilsammen ca. 40 dekar likt fordelt mellom myrull-bjønnskjeggyr og grasrik kvitrosemyr. Høyden over havet er ca. 70 m. Dybden er fra 0,3 til 1,5 m og undergrunnen består av sand og fjell. Vanskelige dreneringsforhold og dyrkingsverd D 4.

Sør for Håvikvatna (kartfig. nr. 5) er landskapet også sterkt småkupert og bergfullt, men her finnes det en større myr langs elva mellom Tverrvatn og søndre Håvikvatn. Myrene ligger også her i 70—80 m h. o. h. Myrarealet utgjør tilsammen ca. 160 dekar. Nesten 2/3 av dette arealet er grasmyr av myrull-bjønnskjeggtypen og resten er grasrik kvitmosemyr. Dybdene er 0,3 til 2 m og undergrunnen består av fjell, grus eller sand. Dreneringsforholdene er vanskelige og dyrkingsverdet er satt til D 4—5.

Vest for Tverrvatn (kartfig. nr. 6) finnes tilsammen ca. 300 dekar myr på et større område. Vel det halve av dette areal er grasmyr av myrull-bjønnskjeggtypen, og den annen del er kvitmosemyr, likt fordelt mellom typene grasrik og lyngrik. De fleste av myrene er små og vanskelig å drenere på grunn av fjellpartier. Høyden over havet er 70—80 m og myrdybden er fra 0,3 til 3 m på fjellgrunn, iblant med et sand- og eller gruslag over fjellet. Dyrkingsverd D 4.

Østre Havmyr (kartfig. nr. 7) betegner den del av Havmyrene som ligger lengst øst i Kvenvær herred. Det er en typisk «høymose» som er vokst over de fleste fjellknauser og således er bra sammenhengende, men her finnes en del tjern. Høyden over havet er 75—85 m. Hele myrarealet utgjør 1.150 dekar og myrtypen består av grasrik kvitmosemyr, men med spredte gråmosetuer. Myra utmerker seg ved et forholdsvis tykt, friskt kvitmoselag øverst på opptil 0,5 m, og for øvrig lite omdannet torv til vel 1 m dybde. I større dybder er torven noe mer omdannet uten at den kan karakteriseres som brenntorv. Ved bunnen er torven igjen mindre omdannet. Dybdene er opptil 3—4 m, men ofte også bare ca. 0,5 m. På de dypeste partier består undergrunnen av sand og leire, men oftest ligger myra direkte på fjell. Dreneringsforholdene er noenlunde bra, men som dyrkingsjord betraktet må området karakteriseres som mindre godt til dårlig (D 4—5). Myra ligger dessuten svært avsides og værhardt til.

Vestre Havmyr (kartfig. nr. 8) betegner myrområdet mellom søndre Langvatn og herredsgrensen mot Sandstad. Landskapet er her temmelig oppfylt av fjellknauser og tjern, men her finnes også ganske store sammenhengende myrvidder. Hele myrarealet innen dette område utgjør tilsammen ca. 2.120 dekar, hvorav vel halvparten er grasrik kvitmosemyr. Av grasmyr finnes vel 700 dekar, hvorav ca. 200 dekar er starrmyr og alt det øvrige er myrull-bjønnskjeggmyr. Arealet av lyngrik kvitmosemyr er vel 100 dekar. Området ligger i 60—70 m h. o. h. med helling til forskjellige kanter. Mosemyra har også her et nokså tykt, friskt moselag med mange gråmosetuer og lite omdannet torv øverst i profilet. Her finnes imidlertid også brukbar brenntorv i de dypere lag. Grasmyrene har mere sparsomt moselag og av disse har typen starrmyr en rik vegetasjon av flere starrarter og ellers en mere kravfull plantebestand. Myrdybden varierer mellom 0,3 og 2,5 m og myra er fastere å gå på enn østre Havmyr. Undergrunnen består unntagelsesvis av sand eller leire,

men som regel ligger myra direkte på fjell. Dreneringen er derfor noe problematisk, men store arealer vil kunne grøftes uten vesentlige sprengningsarbeider. Dette er derfor et av de bedre felter i Kvenvær sett fra et dyrkingsmessig synspunkt, og dyrkingsverdet er satt til D 3—4, med andre ord noenlunde god til mindre god dyrkingsmyr. Området er imidlertid veiløst og temmelig utsatt for vær og vind.

Søndre Singsmyr (kartfig. nr. 9) ligger mellom søndre og nordre Langvatn og i 60—70 m h. o. h. Terrenget er omtrent som på vestre Havmyr, og her finnes det også ganske store, sammenhengende myrer. Hele myrarealet utgjør ca. 630 dekar, hvorav 2/3 er grasrik kvitmosemyr og 1/3 er myrull-bjønnskjegmyr. Dybden er opptil 3 m, men mest vanlig er den 1—2 m, og undergrunnen består for det meste av fjell. Bare i noen få borpunkter ble påvist sand, grus eller leire. Her er derfor de samme vanskelige dreneringsforhold som oftest ellers i Kvenvær og dyrkingsverdet kan settes til D 3—4. Innen området finnes en del brukbar brenntorvmyr.

Nordre Singsmyr (kartfig. nr. 10) er området nord for nordre Langvatn. Myrarealet innen dette område utgjør ca. 400 dekar, hvorav over 2/3 er grasmyr, og av denne er det omtrent like meget starrmyr som myrull-bjønnskjegmyr. For øvrig består myrene her vesentlig av grasrik kvitmosemyr og for en mindre del av lyngrik kvitmosemyr hvor gråmosetuene dominerer. Dybden er opptil 3 m, men oftest omkring 1 m eller mindre til fjell, som iblant er dekket av et antakelig tynt sand- og leirlag.

Myrene er dessuten sterkt oppdelt av snauberg og tjern, som setter dyrkingsverdet ned fordi det gjør dreneringen så vanskelig. Lokale myrpartier må karakteriseres som god dyrkingsmyr (D 2), mens andre er dårlige.

Sør for Håvik (kartfig. nr. 11) er det et stort område med bergland og spredte småmyrer. Høyden over havet er fra 20 til 60 m. I alt utgjør myrarealet her ca. 200 dekar, hvorav det meste er myrull-bjønnskjegmyr, men ellers er her flekker av starrmyr og lyngrik og grasrik kvitmosemyr. Dybden er oftest liten og undergrunnen består mest av fjell. Området er nærmest uskikket for dyrking, men kan nok delvis kultiveres til beite.

Øst for Gryta (kartfig. nr. 12) er det også mest snauffjell, og de få myrer som finnes er små og ligger spredt. De utgjør tilsammen et areal på ca. 150 dekar med gras- og kvitmosemyrer i blanding. Noen inneholder litt brenntorv, men ellers er dybden som regel for liten til at myrene kan grøftes tilfredsstillende for dyrking.

Nord for ytre Leberget (kartfig. nr. 13) er det også et stort område med mange myrer mellom fjellknauser. Arealet av myrene her utgjør i alt ca. 250 dekar, og de ligger i 30—70 m h. o. h. Fordeelingen mellom grasmyr og kvitmosemyr er omtrent lik, og likeså mellom starrmyr og myrull-bjønnskjegmyr, men av kvitmosemyrene utgjør den lyngrike typen en forholdsvis liten del. Myrene er også

her forholdsvis grunne og ligger oftest direkte på fjell. Dreneringsforholdene er derfor vanskelige og arealet er dårlig skikket til dyrking.

Skumfossmyrene (kartfig. nr. 14) er betegnelse på flere større og mindre myrer på begge sider av Skumfosselva nord for Einskogvatn. Myrene ligger i 50—70 m h. o. h. og har som regel god helling. Her er forholdsvis store sammenhengende myrarealer på tilsammen nesten 1.000 dekar, hvorav over halvparten er grasmyr, med en betydelig del av typen starrmyr. Av kvitrosemyrene er det meste gråsrik kvitrosemyr. Dybden er mest vanlig fra 0,5 til 2,5 m, og undergrunnen består her mer enn ellers i Kvenvær av sand, grus og leire. De grunneste myrpartier ligger dog også her direkte på fjell.

Skumfossmyrene er av de beste i Kvenvær som dyrkingsjord betraktet. Her finnes dessuten betydelige arealer fastmarksjord, som gir området et stort pluss som dyrkingsfelt. Dreneringsforholdene er gode, og dyrkingsverdet kan settes lik D 2—3, dvs. god til noenlunde god dyrkingsjord. Her er nok brenntorv til eventuelle nye bruk.

Midt inne i dette område ligger et eldre bruk — Skumfossøra — som frister tilværelsen uten veiforbindelse. Alt som skal transporteres til og fra bruket må bæres, og avstanden til nærmeste bebyggelse — Gryta — er ca. 5 km. Til Kvam — med nærmeste handelssted — er det omtrent 10 km. Sør for Skumfossøra ble det også for noen år siden anlagt et bureisingsbruk, men det er nå nedlagt på grunn av de vanskelige transportforholdene.

Ved Sandvatn (kartfig. nr. 15) og nord-østover herfra til Skumfosselva er landskapet sterkt kupert med mange, ofte sumpige myrer som er vanskelige å drenere. Arealet utgjør ca. 150 dekar, mest kvitrosemyr i 30—60 m h. o. h. Dybden dreier seg om 0,5 til 2 m og undergrunnen er mest fjell. Myrene er, både hva kvalitet og beliggenhet angår, lite skikket for dyrking.

Sør og vest for indre Leberget (kartfig. nr. 16) er sammenfattet et meget stort område med spredte myrer mellom snauffjell. De fleste av disse myrer er ganske små, men det finnes også sammenhengende arealer på opptil 40—50 dekar. I alt finnes her ca. 360 dekar myr som ligger i 20—70 m h. o. h. Over halvparten er kvitrosemyr, vesentlig gråsrik, men her er også forholdsvis meget starrmyr, nemlig 1/6 av hele arealet. Arealet av myrull-bjønnskjegmyr utgjør noe mere. Myrdybden er ujevn og varierer mellom 0,3 og 3,0 m. De fleste av myrene ligger direkte på fjell, bare i de dypeste myrpartier finnes det sand- og leirundergrunn. På grunn av de vanskelige dreneringsforhold og forholdsvis små myrer, er dyrking ikke å anbefale uten til beiter på de arealer som ligger nærmest gårdene.

Omkring Svankil (kartfig. nr. 17) ligger et noenlunde sammenhengende myrparti på ca. 200 dekar i 20—30 m. h. o. h. My-

rene fordeler seg med omtrent 1/4 på hver av myrtypene grasmyr av myrull-bjønnskjeggtypen, grasrik kvitmosemyr, furuskogmyr med mosemyrbunn og lyngmyr. Det meste av grasmyrene ligger nord for, og lyngmyrene like sør for gården. Lenger sørover er det mest grasrik kvitmosemyr, som delvis er så tett skogkledt at den kan kalles furuskogmyr. Dybden er opptil 2.5 m, minst i lyngmyra og furuskogmyra, størst i kvitmosemyra. Her er mest fjellundergrunn, men også en del grus og leire der hvor myra er dypest. Dreneringsforholdene er noenlunde bra, og området under ett har fått dyrkingsverdi D 3. Her finnes det en del brenntorv.

Sør for Sagvatn (kartfig. nr. 18) finnes en rekke spredte småmyrer på tilsammen ca. 100 dekar, som vesentlig må henføres til typene grasmyr av myrull-bjønnskjeggtypen og grasrik kvitmosemyr med 1/2 på hver myrtype. Dybden er mest vanlig fra 0.5 til 2.0 m, og undergrunnen består av sand og grus, og for en mindre del av fjell. Dreneringsforholdene er bra, men myrene kan vanskelig nyttes rasjonelt på grunn av sin spredte og avsides beliggenhet.

Kåvavassmyra (kartfig. nr. 19) ligger i 20—30 m h. o. h. langs veien øst for Kåvatn. Den er omtrent 100 dekar stor, hvorav 70 dekar er myrull-bjønnskjeggmyr og resten er grasrik kvitmosemyr. Her er dessuten en del dyrkbar fastmark. Myra har jevn overflate og god helling, så drenerings- og dyrkingsforholdene er gode. Dybden er opptil 3 m, men storparten av arealet er atskillig grunnere, og grasmyra er vanligst bare fra 0.5 til 1.0 m. Undergrunnen består av sand, grus og leire, og her ble ikke påvist fjellundergrunn like under torvlaget. Feltet er godt skikket til et nytt bruk og kan gis dyrkingsverdi D 2—3, som altså betegner god til noenlunde god dyrkingsmyr.

Øst for Aunvåg (kartfig. nr. 20) ligger flere grasmyrpartier på tilsammen ca. 120 dekar. Det meste, eller omtrent 2/3 av arealet er myrull-bjønnskjeggmyr, og resten er starrmyr. En del ligger langs veien og har således en gunstig beliggenhet, men noe ligger også temmelig langt fra vei. Høyden over havet er bare 10—40 m. Undergrunnen består også her vesentlig av grus og leire. Dreneringsforholdene er gode og dyrkingsverdi er satt fra D 2—D 3.

På Lyen (kartfig. nr. 21) er myrene små og ligger spredt i 5 til 20 m. h. o. h. Hele myrarealet på øya utgjør ca. 50 dekar, hvorav vel 1/2 er grasmyr av myrull-bjønnskjeggtypen og det øvrige er lyngmyr. Dybden er opptil 1.5 m, men oftest mindre og undergrunnen består av fjell, iblant med noe grus over. Dyrkingsverdi D 3—4.

Mellom Stein og Faksvåg (kartfig. nr. 22) er myrene forholdsvis sammenhengende, og av hele myrarealet innen området — ca. 150 dekar — er det meste samlet i en myr. Storparten av arealet er kvitmosemyr, bare ca. 1/4 er myrull-bjønnskjeggmyr, og av kvitmosemyra er vel 1/2 av den lyngrike typen. Den mest vanlige dybde er 1—3 m og undergrunnen består av grus og fjell. Drenerings-

ringsforholdene er noenlunde bra, men feltet mangler vei, og dyrkingsverdet er satt til D 3—4. Her finnes det en del brenntorv.

På flere øyer nord og vest for Stein (kartfig. nr. 23) finnes en rekke vesentlig små og grunne myrer på i alt ca. 250 dekar, hvorav $\frac{3}{5}$ er lyngmyrer, $\frac{1}{5}$ grasrik kvitmosemyr og $\frac{1}{5}$ grasmyr av myrull-bjønnskjeggtypen. Mest myr er det på Burøy og Jøsøy, men ellers finnes små myrflekker også på mange av holmene. Her er det mest fjellundergrunn, og da det tidligere har foregått atskillig torvstikking utover øyene, er betydelige arealer ødelagt for senere utnyttelse. Det er bare en begrenset del av det gjenværende areal som kan grøftes for dyrking, men det meste kan nok nyttes til beite. I tilfelle kan i noen grad åpne grøfter gjøre nytte.

I tillegg til myrarealet innen de særskilt beskrevne felter er det regnet med ca. 600 dekar småmyrer som finnes spredt over hele herredet. Dette areal er fremkommet ved fastsettelse av skjønnsmessig dekningsprosent over større områder, som er arealberegnet på kartet. Disse småmyrer har meget liten verdi som dyrkingsjord, men kan få en viss betydning når det gjelder beite- og skogkultur.

Utnyttelsen.

Hittil har myrene i Kvenvær, i første rekke, vært nyttet som brenselkilde. Busettingen har, som foran nevnt, foregått vesentlig langs sjøen og strendene hvor det er lite skog. Dette gjelder i særlig grad de mange småøyene som hører herredet til. Dessuten er Kvenvær det av herredene på Hitra som har forholdsvis størst fiskerbefolkning, med nesten 43 % av befolkningen knyttet til fiske, fangst og sjøfart. På småøyene og langs sjøen har myrene derfor vært sterkt beskattet som brenntorvmyrer, og betydelige arealer er i årenes løp avskrapet eller for sterkt avtorvet. Fremdriften av skogen inne på Hitra er vanskelig på grunn av terrengforholdene og manglende veier, så det er myrene nærmest bebyggelsen som har måttet dekke en vesentlig del av brenselbehovet. I de senere år er imidlertid interessen for å dyrke myrene økt, men den tidligere sterke avtorving gjør dette meget vanskelig. Det har foregått litt opparbeiding av kulturbeite de siste åra, men så sent som i 1949 hadde herredet bare 25 dekar kulturbeite. Myrene har således hittil ligget unyttet i de indre deler av herredet.

Den fremtidige utnyttelse av myrene i Kvenvær er i første rekke avhengig av atkomstveier. Av herredets myrareal er det en nærmest ubetydelig del som ligger slik til at det kan nyttes fra de veier som er bygget. Men på den annen side er det meste av myrene konsentrert innen et forholdsvis begrenset område, nemlig i herredets nordøstre kant. Ved en eventuell vei over denne delen av herredet vil derfor det meste av myrene nås ved forholdsvis korte sideveier.

Det melder seg da spørsmål om hva myrene i framtida best kan nyttes til. Ved å legge myrtypen til grunn for vurderingen blir resul-

tatet at det meste må karakteriseres som noenlunde til mindre god og dårlig dyrkingsmyr. Det er nemlig den grasrike kvitmosemyr og myrull-bjønnskjeggmyra som dominerer med tilsammen over 82 % av myrarealet. De andre forhold ved myrene, som vi ved myrinventeringen legger til grunn for vurderingen av dyrkingsverdet i Kvenvær, er som regel av en slik art at de nedsetter dette. Det gjelder således undergrunnens art, idet storparten av myrarealet ligger direkte på fjell. Formoldingen er også stort sett noe svak, og store arealer av Havmyrene har tildels et tykt, friskt kvitmoselag øverst. Videre er de topografiske forhold — og da særlig dreneringsforholdene — ofte meget uheldige. Resultatet blir derfor at av herredets 9.000 dekar myr er det bare 600 dekar som er karakterisert som god og 1.500 dekar som noenlunde god dyrkingsmyr. Derimot er hele 3.400 dekar karakterisert som mindre god og 2.000 dekar som dårlig dyrkingsmyr. Heri er også innbefattet arealer som i framtida sannsynligvis vil bli nyttet til brenntorv og strøtorv, idet slike arealer forutsettes dyrket etter avtorving.

De resterende 1.500 dekar er vesentlig småmyrer som ligger på fjell og som er så grunne at de vanskelig lar seg drenere, eller de har særlig vanskelig atkomst. Dette areal er derfor sjaltet ut når det gjelder fulldyrking. Men en del av arealet kan nok, ved bruk av åpne grøfter, nyttes til beite- og skogproduksjon.

Videre er vel 1.200 dekar brenntorvmyr, med ca. 1,4 mill. m³ (råtorv), som det finnes forsvarlig å avtorve. Det vil si at hvis massen var likt fordelt, ville hver person i herredet ha et torvforråd på nesten 1.400 m³ råtorv. Da her dessuten finnes en hel del vedskog, er herredet som helhet ganske godt stillet med brensel i framtida. Det meste av herredet har nå også fått elektrisk kraft.

Endelig inneholder en del av Havmyrene, særlig den østre, et så mektig og lite omdannet moselag at det her kan regnes med en del brukbar strøtorv. Da dette laget imidlertid bare er fra 0,5 til 1 m tykt, vil det neppe svare seg å fremstille torvstrø fabrikkmessig for salg. Torven er nemlig sterkt fiberholdig og tørkeforholdene er mindre gode her ved kysten. Derimot vil denne torven i tørr eller halvtørr tilstand være en god gjødselblanding. Dette er det et stort behov for, da det etter statistikken i 1949, var bare 5 urinkummer i herredet.

Etter dette skulle det i Kvenvær i første omgang være ca. 5.000 dekar myr disponibel og brukbar for dyrking.

Som nevnt foran er bruksstørrelsen i gjennomsnitt bare ca. 13 dekar, og den mest nærliggende oppgave skulle derfor synes å være øking av størrelsen av de eldre bruk ved tilskotts jord. Dette bør også gjennomføres i den grad beliggenheten av den disponible jord tillater. Men for mange bruks vedkommende vil det støte på store vanskeligheter på grunn av avstanden til den dyrkbare jord, selv om det blir bygget flere veier. En må likevel kunne regne med at ca. 1.000 dekar kan tjene dette formål.

Et annet, kanskje like stort behov, er opparbeidelse av kulturbeiter. Skulle herredet være noenlunde dekket måtte det ha minst 2.000—3.000 dekar beite under kultur etter størrelsen av husdyrholdet. Men et slikt mål ligger så langt framme at selv en øking fra 25 til 1.000 dekar kulturbeite vil det nok ta årtier å gjennomføre. Dette vil dessuten kreve alle de myrarealer som ligger slik til at de med fordel kan nyttes av de eldre bruk.

Den tredje store oppgave er bureising på de veiløse områder i østre kant av herredet. Det kan her regnes med ca. 3.000—4.000 dekar dyrkingsmyr, riktignok av noe blandet kvalitet. Det skulle betinge opprettelse av 15—20 nye bruk. Dette forutsetter imidlertid store investeringer i kanaler og veier, og den økonomiske berettigelse av et slikt tiltak må nøye overveies før det eventuelt settes i verk.

KONKURRANSE I HAGESTELL PÅ LILLESTRØM 1956.

Store deler av den bymessige bebyggelse i Lillestrøm er anlagt på myr — på «Måsan» — som dette området kalles. Villaeierne der har vist stor interesse og dyktighet i å utnytte sine «myrhager» til nyttig matproduksjon og vakre prydhager.

Sammen med Det norske hageselskap har Det norske myrselskap satt opp en vandrepokal i sølv for dyktige hagedyrkere på «Måsan», og våren 1956 skrev Lillestrøm Vel- og Hagebruksforening ut en premiekonkurranse om denne pokalen. Det heter i statuttene at «formålet er en påskjønnelse for god utnytting av myr, og samtidig er hensikten at en gjennom konkurranse og premiering skal vekke og øke interessen for godt hagestell». Pokalen fås til odell og eie hvis den vinnes 2 ganger av samme hageeier.

Det første konkurranseåret — 1956 — er nå avsluttet. Juryen besto av herredsgartner J o h. S t u h a u g, Lillestrøm Vel- og Hagebruksforening (formann), konsulent T o r e K j ø l s e t h, Det norske hageselskap, og konsulent K n u t V e t h e, Det norske myrselskap. Deltakerne i konkurransen har hatt besøk av juryen 2 ganger i tidsrommet 20. juni—10. september.

Vinner i 1956 ble ekteparet H j ø r d i s og G e o r g J o h n s r u d, Thv. Lammersgt. 12. Det bildet som er tatt med her viser et parti av hagen hos ekteparet Johnsrud. Det er tatt under juryens siste befarung i fjor høst.

Som konklusjon av 1. års konkurranse uttaler juryens formann, herr J o h. S t u h a u g, på vegne av komitéen:

«Planleggingen byr ikke på ekstra muligheter på det absolutt flate terrenget her. At hagene er små og formen på tomtene nokså ens over hele Lillestrøm, gjør også at skilnaden for det meste innskrenker seg til pertentlighet i vedlikeholdet og mindre nyanser i